

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

13 iulie 2012

55-2 Nr. 30

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

Serghei SÎRBU,
Deputat, Vicepreședintele
Comisiei juridice, numiri și imunități

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRAȘI NR. 250
13 07 2012

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. SÎRBU SERGHEI
2. Deputat în Parlament, Vicepreședintele Comisiei juridice, numiri și imunități
3. bd. Ștefan cel Mare 105 (str. Nicolae Iorga 11)
4. tel. 022204401, 079799995, fax 022233673, 022232206

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare Legea nr. 84 din 13 aprilie 2012 privind modificarea și completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006.

Prin această lege a fost abrogat alin. (10) din art. 38 iar alin. (8) a fost expus într-o nouă redacție. Astfel, Decizia Consiliului Coordonator al Audiovizualului cu privire la aplicarea oricărei sancțiuni va fi motivată, devenind executorie de la data adoptării și aducerii la cunoștință radiodifuzorilor și distribuitorilor de servicii vizați prin scrisoare recomandată, cu publicarea ulterioară în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a organului emitent.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.

Articolul 26

Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;

- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 114 **Înfăptuirea justiției**

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115 **Instanțele judecătorești**

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

Articolul 116 **Statutul judecătorilor**

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

2. ACTELE INTERNAȚIONALE :

Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Articolul 13. Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Declarația Universală a drepturilor omului

Articolul 8

Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege.

Articolul 10

Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

Articolul 14

1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil.

3. LEGISLAȚIA INTERNĂ

Codul de procedură civilă a Republicii Moldova

Articolul 5. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

(3) Renunțarea uneia dintre părți de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere a unei convenții de strămutare, în condițiile legii, a litigiului la judecata arbitrală.

Articolul 19. Înfăptuirea justiției numai în instanță judecătorească

(1) În pricinile civile, justiția se înfăptuiește potrivit reglementărilor legislației procedurale civile și numai de către instanțele judecătorești și de judecătorii ei, numiți în funcție în modul stabilit de lege. Constituirea de instanțe extraordinare este interzisă.

(2) Hotărîrea judecătorească emisă în pricină civilă poate fi controlată și reexaminată numai de instanța judecătorească competentă, în ordinea stabilită de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 28. Competența instanțelor judecătorești

(1) Instanțele judecătorești de drept comun judecă:

a) pricinile în litigiile de drept ce nasc din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, bazate pe egalitatea părților, pe libertatea contractului și pe alte temeuri de apariție a drepturilor și a obligațiilor, indiferent de statutul juridic al subiecților;

b) pricinile în litigiile ce decurg din raporturi de contencios administrativ;

c) pricinile în procedură specială specificate la art. 279;

d) pricinile în pretenții ce se examinează în procedură în ordonanță specificate la art. 345;

e) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;

f) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;

g) pricinile privind sistarea temporară a valabilității sau retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător;

h) pricinile privind declararea insolvenței;

i) pricinile ce apar în legătură cu executarea actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități, inclusiv ale instanțelor judecătorești străine și ale arbitrajelor internaționale.

(2) În competența instanțelor judecătorești de drept comun pot fi date prin lege și alte categorii de pricini.

(3) Instanțele judecătorești de drept comun judecă pricinile ce țin de competența lor cu participarea persoanelor fizice și juridice rezidente sau nerezidente, autorităților publice, organizațiilor cu investiții străine, organizațiilor internaționale care practică activități de întreprinzător dacă, prin lege, printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau prin înțelegere a părților, nu se stabilește o altă modalitate de soluționare a litigiului.

Legea contenciosului administrativ

Articolul 1. Scopul contenciosului administrativ

(1) Contenciosul administrativ ca instituție juridică are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

(2) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Consider că modificările operate la Codul audiovizualului încalcă cumulativ, direct sau indirect, prevederile articolelor 1, 6, 20, 32, 53, 54, 66, 114, 115, 116 din Constituția Republicii Moldova, art. 6, 10 și 13 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 8 și 10 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

De asemenea, această lege vine în contradicție cu un șir de norme concurente din legislația internă a Republicii Moldova.

2. Prin Legea nr. 84 din 13 aprilie 2012 s-au introdus modificări de principiu în art. 38 și 40 din **Codul audiovizualului al Republicii Moldova**.

Astfel, alin. (10) din art. 38 a fost abrogat. Potrivit acestei norme legale, deciziile CCA de aplicare a sancțiunilor radiofuzorilor atacate în judecată suspendau executarea.

La moment, potrivit noii redacții a alin. (8) din art. 38, decizia Consiliului Coordonator al Audiovizualului cu privire la aplicarea de sancțiuni devine executorie de la data adoptării.

Autoarea acestui proiect de lege în nota informativă, a recunoscut faptul că scopul este de a nu admite zădărnicierea executării deciziilor CCA prin atacarea lor în instanțele de judecată și suspendarea executării/

De remarcat faptul că aceste modificări s-au efectuat în mod conștient, după o luptă crâncenă a puterii cu un radiofuzor incomod, avînd drept scop eliminarea, pe viitor, a oricăror tentative ale radiofuzorilor să aibă posibilitate de a-și apăra efectiv drepturile sale în instanțele de judecată.

Dacă pînă acum, sancțiunile aplicate erau contestate în judecată și erau executate doar după decizia irevocabilă a instanței, la moment, sancțiunile vor fi executate imediat iar ulterioara adresare în judecată practic devine derizorie, atît timp cît, un proces îndelungat poate practic duce la desființarea unui radiofuzor iar decizia instanței deja nu va putea fi executată iar rolul justiției în acest caz va fi nul.

Astfel, aceste modificări la Codul audiovizualului evident încalcă flagrant principiul liberului acces la justiție, dreptul la apărare, proces echitabil și recurs efectiv.

Statuînd în capitolul I și II din Constituție drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, Republica Moldova a consacrat și principiile generale aplicabile acestora. Fiind expuse în special în capitolul I din Constituție, aceste principii urmează a fi aplicate în egală măsură tuturor drepturilor și libertăților consacrate de Constituție și de legislația în vigoare.

Pentru garantarea exercitării lor eficiente, art.20 din Constituție consacră principiul accesului liber la justiție. Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzînd mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină.

Un drept general, care garantează persoanelor accesul liber la justiție, este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor.

În vederea garantării dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, legislatorul constituant a consfințit în capitolele II și IX principiile și drepturile constituționale, în baza cărora în Republica Moldova se exercită justiția.

Dreptul fiecărei persoane la un proces judiciar independent și imparțial este fundamental, fiind un element de bază al democrației și al statului de drept.

Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.

Acest drept reprezintă o premisă și o reală garanție a respectării tuturor drepturilor omului consfințite în actele normative interne și internaționale.

Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale.

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzînd mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești* competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și *dreptul la apărare*, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare. Fiecare om are dreptul *să reacționeze independent*, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale..

Astfel, prin jurisprudența sa, Curtea a relevat că Constituția oferă persoanei libertatea de a alege modalitatea de apărare și posibilitatea de a se apăra prin toate mijloacele prevăzute de lege.

Potrivit alin. (1) din art. 53 din Legea Supremă, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în

termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Astfel, Constituția garantează dreptul cetățeanului să fie protejat de abuzurile autorităților publice. Totodată, prin impunerea unor restricții de procedură, legiuitorul a limitat dreptul persoanei vătămate la o recunoaștere a dreptului pretins deoarece orice nerespectare a procedurii prealabile îl va pune în imposibilitate de a merge în instanță pentru a-și apăra drepturile sale.

Art. 54 din Constituție prevede expres că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Totodată, aceste condiții nu pot admite restrîngerea așa drepturi fundamentale precum accesul liber la justiție prevăzut de art. 20 din Constituție.

Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Dreptul la un proces echitabil, reglementat de art.6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³ (în continuare – Convenția), exprimă dreptul fiecăruia la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Afară de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și actele normative interne ale statelor, dreptul la un proces echitabil este statuat de Declarația Universală a Drepturilor Omului (art.10), de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art.14 alin.(1)).

Protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este învestită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul *justiției*, ordinea juridică în statul de drept.

Orice activitate judiciară trebuie să se întemeieze pe anumite principii fundamentale menite să asigure caracterul unitar și coerența actului de justiție și, mai ales, realizarea drepturilor și intereselor legitime ale celor implicați în actul de justiție.

Republica Moldova, fiind membră a Consiliului Europei, ratificând Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și-a asumat obligația de a garanta tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile proclamate de Convenție.

Conform art.1 din Convenție, statele sînt obligate să asigure drepturile și libertățile prevăzute în Convenție fiecărei persoane aflate sub jurisdicția lor. Această obligație presupune organizarea unui sistem juridic pertinent. Art.13 din Convenție prevede că „orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale...”.

Aceste prevederi pun în valoare nu numai esența drepturilor protejate prin Convenție, dar și responsabilitatea care revine propriilor instituții ale statului în asigurarea exercitării drepturilor.

Astfel, sarcina primordială cu privire la aplicarea Convenției, parte integrantă a sistemului legal intern, revine instanțelor judecătorești naționale. În cadrul judecării cauzelor instanța urmează să verifice dacă legea sau actul ce va fi aplicat și care reglementează drepturile și libertățile garantate de Convenție este compatibil cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate, instanța va aplica direct prevederile Convenției, menționînd acest fapt în hotărîrea sa.

Dreptul la asigurarea acțiunii, la suspendarea unui act administrativ pînă la soluționarea cauzei este parte integrantă a dreptului la un proces achitabil, dreptul la accesul liber la justiție. Nu rareori se întîmplă cînd nesuspendarea executării unui act administrativ face imposibilă executarea deciziei definitive a instanței de judecată, drept urmare survenirii unor pagube eminente. În acest caz, procesul judiciar devine unul absolut inutil dacă cetățenii nu pot să-și recapete drepturile lezate.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească *în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri*, abilitat constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției.

Astfel, justiția, ca sistem, dar și judecătorii, individual, trebuie să fie capabili să-și exercite atribuțiile fără a fi influențați de puterea legislativă, cea executivă ori de diverse grupuri de interese și persoane. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia. Iată de ce independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor.

Prin introducerea acestei norme, legiuitorul și-a asumat abuziv atribuțiile instanțelor de judecată. Prin interdicția de a suspenda pe cale judecătorească un act

administrativ Parlamentul și-a depășit atribuțiile prevăzute la art. 66 din Constituție, a încălcat principiul separației puterilor în stat prevăzut la art. 6, a îngrădit dreptul accesului liber la justiție (art. 20), dreptul la apărare (art. 26), a admis ingerință în activitatea instanțelor de judecată care potrivit art. 114 din Constituție se desfășoară numai de către instanțele judecătorești. Această normă vine în contradicție directă cu normele internaționale citate mai sus care asigură accesul la justiție, la un proces echitabil și la un recurs efectiv.

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate (art.1 alin.(3)).

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției (art.6).

Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului (art.60 alin.(1)).

Separația puterilor în stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească presupune instituirea unui sistem de garanții, restricții și echilibre, care ar exclude posibilitatea dominării uneia dintre ele, ar asigura funcționarea autonomă a fiecărei ramuri a puterii, precum și colaborarea lor.

Definirea exhaustivă a circumstanțelor și scopului aditerii interferenței Parlamentului în procesul de desfășurare a justiției constituie un mecanism de excludere a abuzurilor unei puteri față de altă putere, precum și de asigurare a certitudinii juridice în procesul de exercitare a puterii de stat în condițiile unui regim democratic.

Adoptarea unor norme legale care ar limita desfășurarea justiției aduce atingere într-un mod inadmisibil echilibrului puterii în stat, principiului separării și colaborării puterilor în stat, principiului legalității. Or, una din caracteristicile constituționale ale statului de drept constituie obligația statului, a autorităților publice, a instituțiilor și a persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi.

În cazul descris, Parlamentul a introdus un tratament diferit față de unele autorități cu derogare de la norma generală. De menționat că diferența de tratamente în situații similare, precum și orice similitudine de tratament în situații diferite vor fi considerate discriminări în lipsa unei justificări obiective și rezonabile. O diferență de tratament admisibilă trebuie nu numai să urmărească un scop legitim, ci și să se caracterizeze

printr-un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (Cauza Marckx contra Belgiei din 13.06.1979).

Diferența de tratament este admisibilă dacă se realizează conform unor criterii obiective care nu variază în funcție de persoană, ci care țin de ansamblul grupului. Caracterul rezonabil al diferențierilor are menirea de a evita arbitrarul, astfel încât diferența operată să nu poată răsturna principiul egalității (Cauza Affaire linguistique belge contra Belgiei din 23.07.1968).

Curtea Constituțională, în calitate de garant al realizării principiului separației puterilor, statuat în art.6 din Constituție, în conformitate cu art.134 alin.(3) din Constituție, are obligația de a declara neconstituțională orice abatere de la acest principiu (Hotărîrea Curții Constituționale nr. 5 din 2011).

Mai mult ca atât, aplicarea în practică a acestei norme, prin sistarea imediată a activității radiofuzorilor în cazul aplicării celei mai dure sancțiuni, va duce inevitabil la încălcarea și altor libertăți fundamentale precum este libertatea de exprimare prevăzută la art. 32 din Constituție cât și la art. 10 CEDO.

Articolul 10 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Conform art.34 din Constituția RM și Legii presei, libertatea presei este o componentă esențială a libertății de exprimare și de informare. Presa are un rol preeminent în informarea publicului asupra problemelor de interes public și trebuie să aibă o anume libertate de decizie atunci când comentează unele chestiuni de interes politic sau public.

Dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale constituie un drept constituțional al persoanelor fizice și juridice și, concomitent, constituie o garanție a activității lor efective. Acest drept este asigurat de art.15 din Constituție, iar exercitarea acestuia nu trebuie să impiezeze asupra drepturilor altor persoane. Reieșind din acest fapt, este necesar de a asigura echilibrul între dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, pe de o parte, și apărarea altor drepturi garantate de Constituție și celelalte acte normative - dreptul la libera exprimare, la gândire, la opinie, la informație, dreptul de a primi, transmite, difuza informația pe căile legal admisibile, dreptul la viață intimă, familială și privată, dreptul de adresare în organele de stat etc., pe de altă parte.

Cadrul juridic stabilit de art.16 Codul civil al RM urmează a fi aplicat prin prisma art.32, 34 din Constituția RM, Legii privind accesul la informație și art.10 din Convenția Europeană, ținând cont de faptul că, conform art.4 alin.(2) din Constituție și art.7 CC, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, **prioritate au reglementările internaționale.**

Potrivit Hotărîrii explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea legislației despre apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale a persoanelor fizice și juridice nr. 8 din 09.10.2006, instanțele judecătorești naționale vor lua în considerare, la examinarea cazurilor concrete, jurisprudența CEDO, pentru a oferi interpretarea adecvată unor texte din dreptul intern, în conformitate cu rigorile convenționale.

Art. 10 din Convenție trebuie interpretat prin luarea în considerare a unui nivel ridicat de apărare a libertății de exprimare, chiar dacă informația răspîndită prejudiciază interesele statului sau ale unor grupuri ale populației, întreprinderilor sau politicienilor.

CEDO a recunoscut încă de la începutul activității sale importanța specială pe care o are presa pentru societatea democratică, stînd la temelia acesteia și avînd funcția de „cîine de pază” al publicului (Sunday Times c. Marea Britanie, 1979). Nu doar presa are sarcina de a comunica informație și idei, dar publicul, de asemenea, are dreptul de a le recepționa. În caz contrar, presa ar fi incapabilă de a-și juca rolul unui ”supraveghetor public” (The Observer și Guardian contra Marii Britanii).

Poziția privilegiată a mass-media derivă din opinia Curții cu privire la rolul central al exprimării politice într-o societate democratică atît asupra procesului electoral, cît și asupra chestiunilor zilnice de interes public. În ceea ce privește limbajul, Curtea a acceptat critica severă și aspră, precum și expresiile exagerate, care au avantajul de a atrage atenția opiniei publice asupra unei necesități stringente, altfel reprezintă o amenințare pentru societatea democratică. În plus Curtea a recunoscut caracterul temporar al informației, care poate să piardă mult din actualitate și valoare, dacă nu este publicată la timp.

Este necesar de menționat că dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai în cazul unei informații sau „idei” care sunt primite în mod favorabil sau privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și al celei care ofensează, șochează sau deranjează statul sau orice parte a comunitatii. Adicional, libertatea jurnalistică mai acoperă și posibilele recurgeri la exagerări sau chiar provocari (Hotărîrea CEDO din 24.02.1997 în cazul De Haes and Gijssels contra Belgiei).

Potrivit practicii CEDO, chestiunile ce prezintă interes pentru întreaga societate sînt considerate mai importante decît răul provocat unor persoane prin dezvăluirea unor informații. În acest sens Curtea Europeană a afirmat în nenumărate rînduri că, cu excepția unor restricții, libertatea de exprimare există nu doar în privința unor idei sau informații plăcute sau considerate inofensive și indeferente, ci și pentru care rănesc, șochează sau neliniștesc.

Orice restricție a libertății de exprimare, pentru a fi considerată legală conform standardelor CEDO trebuie să corespundă următoarelor criterii:

- restricția trebuie să fie prevăzută în mod expres și clar în lege;
- restricția trebuie să urmărească unul sau mai multe scopuri prevăzute în paragraful 2 al art. 10 al CEDO;
- trebuie să fie necesară într-o societate democratică.

Libertatea de opinie este o condiție prealabilă pentru exercitarea altor libertăți garantate de art. 10 CEDO, bucurîndu-se de o protecție aproape absolută, în sensul că exclude aplicarea restricțiilor posibile enunțate în paragraful doi al art. 10.

Orice restrîngere a libertății de exprimare și informare nu este justificată dacă nu se poate dovedi în mod convingător că este necesară într-o societate democratică. Trebuie demonstrată existența unei necesități sociale imperioase care a determinat aplicarea acestor limitări asupra exercitării dreptului la libera exprimare.

Conform declarației Comitetului de Miniștri al CE, *orice restricție asupra dreptului în cauză va fi incompatibilă cu natura unei societăți democratice*. Statele nu trebuie să încerce să îndoctrineze cetățenii aflați sub autoritatea lor și să opereze distincții între indivizi în funcție de opiniile împărtășite. Mai mult decît atît, promovarea informațiilor unilaterale de către stat poate constitui un obstacol serios și inacceptabil pentru exercitarea libertății de opinie. Libertatea de opinie, de asemenea, protejează indivizii împotriva unor posibile consecințe negative, care rezultă în cazurile cînd indivizilor li se atribuie anumite opinii ca urmare a declarațiilor publice anterioare.

Cea mai atentă cercetare din partea Curții este cerută atunci când măsurile luate sau sancțiunile impuse de autoritățile naționale sunt capabile să descurajeze participarea massmedia la dezbateri asupra chestiunilor de interes general, sau interes public legitim (a se vedea, spre exemplu, *Lingens v. Austria*, hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, § 44, *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], nr. 21980/93, § 64, ECHR 1999-III, *Thorgeir Thorgeirson v. Iceland*, hotărâre din 25 iunie 1992, Seria A nr. 239, § 68). În mod deosebit se protejează desfășurarea liberă a dezbaterilor politice sau a discursului politic (*Brasilier v. Franței*).

În special, în timp ce critica adusă autorităților a reprezentat o caracteristică principală a emisiunilor relevante, acele emisii s-au referit la chestiuni politice cu privire la politica externă și internă a Republicii Moldova, chestiuni cărora trebuie să li se acorde o protecție specială în temeiul articolului 10. Mai mult, nu ține de competența CCA „să substituie propriile lor opinii cu cele ale presei în ceea ce privește tehnica de raportare care ar trebui folosită de jurnaliști” (*Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 31).

Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai „informației” sau „ideilor” care sunt primite favorabil sau sunt privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și celor care ofensează, șochează sau deranjează Statul sau orice parte a comunității. În plus, libertatea jurnalistică acoperă, de asemenea, posibile recurgeri la un anumit grad de exagerare sau chiar provocare (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Reports* 1997-I, § 47).

Evaluarea „necesității într-o societate democratică” cere instanței de judecată să determine dacă „ingerința” în cauză a corespuns unei „necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională în raport cu scopul legitim urmărit și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente (a se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30, § 62).

Una din cerințele care rezultă din expresia „prevăzută de lege” este previzibilitatea măsurii la care se referă. O normă nu poate fi considerată „lege” decât dacă ea este formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă comportamentul său: el sau ea trebuie să poată - în caz de necesitate cu consultanță corespunzătoare - să prevadă, în mod rezonabil, în dependență de circumstanțele cauzei, consecințele care pot să rezulte dintr-o acțiune concretă. (a se vedea, spre exemplu, *Rekvenyi v. Hungary* [GC], nr. 25390/94, § 34, ECHR 1999-III).

Astfel, aplicarea legii contestate și executarea imediată a tuturor deciziilor CCA de aplicare de sancțiuni radiofuzorilor inevitabil va duce la violarea acelor principii expuse mai sus și jurisprudenței CEDO.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Codului jurisdicției constituționale, solicit Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite controlul constituționalității Legea nr. 84 din 13 aprilie 2012 privind modificarea și completarea Codului Audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27 iulie 2006.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Serghei SÎRBU